Rok IV. Wilno, dn. 10-25 kwietnia 1930 r. Nr. 7—8.

WIADOMOŚCI
ARCHIDIECEZJALNE WILEŃSKIE

Cena prenumeraty:
Rocznie . . 15 zł
Półrocznie . 8 zł
Nr. pojedyń. 80 gr

DWUTYGODNIK KAPŁAŃSKI.

REDAKCJA I ADMINISTRACJA:
Wilno, zaułek Bernardyński 6, m. 1.
Konto P. K. O. Nr. 80.833

Cena ogłoszeń:
Cała strona 48 zł
Pół strony . 24 zł
1/4 strony . 12 zł
1/8 strony . 8 zł

Agnoscite quod agitis: imitamini quod tractatis. *Pont. Rom.*

DZIAŁ URZĘDOWY.

Zarządzenia Stolicy Apostolskiej.

Wniesienie na Indeks ksiąg zakazanych.

Dekretem z dnia 23 stycznia 1930 r. Kongr. św. Oficjum wniosła do katalogu ksiąg zakonnych nast., wydane w języku włoskim, książki:

1. Mario Missiroli, *Date a Cesare — La politica religiosa di Mussolini con documenti inediti,*

2. Ignotus, *Stato Fascista, Chiesa z scuola,* za błędy przeciwne wierze katolickiej, zwłaszcza prawom Kościoła i najwyższej władzy Rzymskiego Papieża i jej wykonywaniu.

Dekret ten dn. 24 stycznia r. b. Ojciec św. raczył potwierdzić.

(*Acta Ap. Sedis,* t. 22. str. 24)

Sekcja Historyczna św. Kongr. Obrzędowej.

„Motu proprio“ z dn. 6 lutego 1930 r. Ojciec św. ustanowił przy św. Kongregacji Obrzędowej Sekcję Historyczną, której zadaniem będzie zbieranie i badanie dokumentów, dotyczących życia, cnót, męczeństwa i długoletniej czci wiel. Sług Bożych przy procesach kanonizacyjnych, zwłaszcza w tych wypadkach, gdy brakuje świadectw współczesnych lub dokumentów niewątpliwych. Sekcja ta składa się z konsultorów, wyspecjalizowanych w naukach i badaniach historycznych, i ma prowadzić swe prace według najnowszych metod i sposobów badań historycznych. „Motu proprio“ podaje również w głównych zarysach Instrukcje, dotyczące nowej Sekcji.

(*Acta Ap. Sedis*, t. 22, str. 87)

Nadanie Oficjum i Mszy na uroczystość Najśw. Maryi Panny Królowej Korony Polskiej.

Gnesnen et Pasnanien seu Dioecesium Poloniae.

Facultate ab Apostolica Sede impetrata, die 12 octobris 1924, quotannis recolendi die tertia Maii in omnibus Poloniae dioecesibus peculiare Festum in honorem Beatae Mariae Virginis Reginae Poloniae, in votis erat E-mi Archiepiscopi Gnesnen et Posnanien et omnium Episcoporum Poloniae ut Festum supradictum diei 3 maii insereretur, sub ritu duplici secundae classis, etiam cum Officio et Missa propriis, quorum schema Sacrae Rituum Congre-

gationi revisioni subiecerunt. Quam igitur ad iuris tramitem E-mus et R-mus D-nus Alexander Cardinalis Verde, Causae Relator, in Ordinariis Sacrorum Rituum Congregationis Comitiis subsignata die ad Vaticanum habitis, praedictum Officium cum Missa B. V. Mariae Reginae Poloniae discutiendum proposuerit, E-mi ac R-mi Patres sacris tuendis ritibus praepositi, audito R. P. D. Corolo Salotti Fidei promotore generali, reque mature perpensa rescribendum censuerunt pro gratia et ad E-mum Ponentem cum Promotore Fidei generali. Die 7 Januarii 1930.

Eiusmodi Officii et Missae revisione peracta, hisque omnibus Sanctissimo Domino nostro Pio Papae XI per eumdem promotorem generalem relatis, Sanctitas Sua Rescriptum Sacri ipsius Consilii ratum habens suprascriptum Officium Proprium cum Missa in Festo B. V. Mariae Reginae Poloniae die 3 Maii sub ritu duplici secundae classis ab universo Clero omnium dioecesimum Poloniae quotannis persoluendum benigne concessit. Servatis Rubriciis; contrariis non obstantibus quibuscumque. Die 15 Januarii 1930.

C. Card. Laurenti
S.R.C. Praefectus
Philippus Defava.
Secretarius.

Zarządzenia Ordynarjatu Arcybiskupiego.

Porządek Nabożeństwa Majowego.

Kurja Metropolitalna Wileńska dnia 31 marca 1930 r. Nr. 1974.

Do PP. WW XX. Proboszczów i Rektorów Kościołów Archidiecezji Wileńskiej.

Na skutek zarządzenia JE. Księdza Arcybiskupa-Metropolity, Kurja niniejszem podaje do wiadomości, że we wszystkich kościołach i kaplicach naszej archidiecezji, nie wyłączając i zakonnych, stosownie do cyrkularza z dn. 20. IV. 1912 r. Nr. 1850, Nabożeństwo Majowe ma być odprawiane przed ołtarzem Najśw. Maryi Panny *bez wystawienia Najświętszego Sakramentu* i w porządku następującym:

1. Pieśń: *Witaj, Panno* (jedna lub dwie strofki).
2. Trzy *Zdrowaś Maryo* (odmawiane).
3. Nauka lub czytanie.
4. Litanja do Matki Boskie (Loretańska).
5. Antyfona *Pod Twoją Obronę* z modlitwą.
6. Błogosławieństwo Najświętszym Sakramentem.

Wszystkie dotychczas wydane zezwolenia na odprawianie Nabożeństwa Majowego z wystawieniem Najśw. Sakramentu niniejszem zostają cofnięte.

X. A. Sawicki.
Kanclerz Kurji.

Dekret o rozgraniczeniu parafij daniuszewskiej i smorgońskiej.

ROMUALDUS JAŁBRZYKOWSKI
Dei et Sanctae Sedis Apostolicae gratia
ARCHIEPISCOPUS-METROPOLITA VILNENSIS
S. Th. M.

In perpetuam rei memoriam.

Incolae loci *Dymki* precantes Nos advenerunt, ut a propria ecclesia parochiali in Smorgonie propiori ecclesiae parochiali in *Daniuszew* adscribi valerent.

Facta itaque super statu rerum diligenti inquisitione, auditis quorum interest, Nos ad quos spectat ne Christifideles gregis Nobis concrediti in perceptione Sacramentorum et in adimplendis aliis religiosis officiis suis aliquod detrimentum aut incommodum patiantur, auctoritate Nostra ordinaria, ad normam can. 1427, dictum locum *Dymki* cum

suis incolis ab ecclesia parochiali in Smorgonie seiunctum et parochiae *Daniuszevensi* adscriptum esse declaramus et statuimus.

In quorum fidem etc...

Datum Vilnae ex aedibus Nostrae Curiae Metropolitanae d. 7 Aprilis A. D. 1930. Nr. 1783.

† *Romualdus*
Archieppus - Metropolita

A. Sawicki
Curiae Cancellarius.

Rozkład wizytacji kanonicznej J. E. Księdza Biskupa - Sufragana.

J. E. Ks. Biskup - Sufragan Kazimierz-Mikołaj Michalkiewicz będzie wizytował parafje w następującym porządku:

19. V.	o godz.	9, 16—17	Podbrodzie
„ „	„	17—	Korkożyszki. nocl.
20. V.	„	—13	„
„ „	„	14—16	Sorokpol.
„ „	„	18—	N.-Święciany nocl.
21. V.	„	—16	„
„ „	„	17—	Kołtyniany nocl.
22 „	„	—13	„
„ „	„	14—16	Łyngmiany
„ „	„	17—	Połusze nocleg.
23 „	„	— 9	„
„ „	„	10—12	Ignalino
„ „	„	13—16	Przyjaźń
„ „	„	17—	Kozaczyzna nocl.
24 „	„	— 9	„
„ „	„	11—14	Dukszty kol.
„ „	„	14,30—	Dukszty par. nocl.
25 „	„	—14	„
„ „	„	15—	Rymszany nocleg
26 „	„	—14	„
„ „	„	16—	Daugieliszki nocl.
27 „	„	—14	„
„ „	„	15—17	Porynga
„ „	„	18—	Cejkinie nocleg
28 „	„	—10	„
„ „	„	12—	Mielegiany nocleg
29 „	„	—14	„
„ „	„	16—	Twerecz nocleg
30 „	„	— 9	„
„ „	„	11—15	Wasiewicze
„ „	„	17—	Twerecz nocleg
31 „	„	— 9	„
„ „	„	12—	Hoduciszki nocleg
1.VI.	„	—15	„
„ „	„	16—	Komaje nocleg
2 „	„	—14	„
„ „	„	17—	Łyntupy nocleg
3 „	„	—13	„
„ „	„	14—16	Strunojcie
„ „	„	17—	Święciany nocleg
5 „	„	—19	„
„ „	„	22,30—	Wilno

X. A. Sawicki—Kanclerz Kurji.

Przesunięcia personalne.

Na mocy zarządzenia JE. Księdza Arcybiskupa-Metropolity Wileńskiego, w składzie osobistym Duchowieństwa zaszły następujące zmiany:

Ks. Antoni Czeczowicz z archid. mohylowskiej na prob. do Majewa dnia 26.III. 1930 r. № 1932.

Ks. Franciszek Cybulski, prob. par. dokszyckiej, na prob. do Krzywicz dnia 28.III. 1930 r.

Ks. Bolesław Gucejko, prob. par. radoszkowickiej, na prob. do Łukonicy dnia 28.III. 1930 r.

Ks. Józef Kropiwnicki, prob. par. krzywickiej, na prob. do Radoszkowicz dnia 28.III. 1930 r. № 1934.

Ks. Jan Zawistowski, wik. wojstomski, na prob. do Leonpola dnia III. 1930 r. № 1935.

Ks. Wincenty Bujnowski, prob. par. Ilja, na prob. do Belmontu dnia 28.III. 1930 r. № 1936.

Ks. Nikodem Dziadul, prob. par. belmonckiej, na prob. do Skrundź dnia 28.III. 1930 r. № 1936.

Ks. Piotr Węckiewicz, prob. par. Skrundzie, na prob. do Mickun dn. 28.III. 1920 r. № 1938.

Ks. Zenon Gierdziewicz, zast. prob. w Dobrzyniewie, na prob. do Ilji dnia 28.III. 1930 r. № 1939.

Ks. Michał Wieliczko, prob. par. mickuńskiej, na prob. do Węsławinięt dnia 28.III. 1930 r. № 1940,

Ks. Aleksander Łoszakiewicz, prob. par. suderwiańskiej, na prob. do Konstantynowa k/Swira dnia 28.III. 1930 r. № 1942.

Ks. Bolesław Łozowski, prob. par. leonpolskiej, na prob. do Dzisny dnia 28. III. 1930 r. № 1943.

Adolf Romecki, wik. par. iwiejskiej, na prob. do Daniuszewa dnia 28. III. 1930 r. № 1944.

Ks. Jan Żuk, prob. par. łukonickiej, na prob. par. do Suderwy dnia 28. III. 1930 r. № 1945.

Ks. Zygmunt Żejdis, prob. z Węcławinięt, na prob. do Dokszyc dnia 4. IV. 1930 r. № 2060.

X. A. Sawicki,
Kanclerz Kurji.

ROZPORZĄDZENIA PRAWNO-PAŃSTWOWE.

Ostrzeżenie ludności przed używaniem denaturatu.

Min. Wyzn. Rel. i Ośw. Publicz.
Warszawa, dn. 15 lutego 1930 r.
Nr. VI. R. K. 484/30

Używanie przez ludność do picia denaturatu przybrało, zwłaszcza w niektórych grupach ludności, tak wielkie rozmiary, że Dyrekcja Państwowego Monopolu Spirtusowego musiała zdecydować się na wzmocnienie środka skażającego przez dodanie takich substancyj, które wywoływać będą natychmiastowe skutki.

Przed wypuszczeniem jednak do handlu spirtusu, skażonego nowemi środkami, co nastąpi zapewne koło 1-go marca r. b., władze państwowe uważają za swój obowiązek użyć wszelkich sposobów, by uprzedzić ludność przed groźnemi skutkami picia denaturatu. W tym celu opracowały kompetentne czynniki specjalną broszurę, w której w formie popularnej, jednak ściśle naukowej, opisano skutki używania denaturatu.

Pragnąc jaknajszerzej uświadomić ludność w tym zakresie, Ministerstwo prosi o wydanie podległemu duchowieństwu stosownych poleceń uświadamiania ludności w sposób, jaki władza duchowna uzna za najodpowiedniejszy i najbardziej celowy, o niebezpieczeństwie tego nowego denaturatu, oraz i rozesłanie duchowieństwu broszur, które w odpowiedniej ilości egzemplarzy zostaną dostarczane przez Dyrekcję Państwowego Monopolu Spirtusowego. Rozsyłając paczki z broszurami, Dyrekcja Państwowego Monopolu Spirtusowego powoła się na niniejszy okólnik Ministerstwa.

Wobec wagi sprawy i konieczności, by odnośne informacje dotarły do wiadomości najszerszych sfer bez różnicy stanu i wieku, Ministerstwo prosi o polecenie użycia wszelkich środków propagandy, jakiemi rozporządza duszpasterstwo (kazania, katechizacje, odwiedzanie chorych i t. p.). Ministerstwo wyraża przytem nadzieję, że kierujące władze duchowne, rozumiejąc doniosłość niniejszej akcji humanitarnej, podyktowanej ponadto względami bezpieczeństwa, zechcą w zarządzeniach swych dać wyraz trosce o zdrowie ludności, powierzonej duszpasterskiej opiece podwładnego duchowieństwa.

Dyrektor Departamentu
Fr. Potocki.

W sprawie składania przysięgi służbowej przez nauczycieli duchownych.

Min. Wyznań Relig. i Ośw. Publ.
Warszawa, dn. 19 lutego 1930 r.
Nr. I Prez.—1038/30.

Nawiązując do zarządzenia z dnia 22 grudnia 1929 r. Nr. II—32116/29 (Dz. Urz. M. W. R. i O. P. 1930, Nr. 1, poz. 2), Ministerstwo wyjaśnia, że nauczyciele duchowni wszystkich wyznań *mogą* składać przepisaną przysięgę służbową na ręce osoby duchownej odnośnego wyznania w obecności przedstawiciela swej władzy przełożonej. W razie potrzeby można w tym celu delegować właściwego wizytatora religji, ewentualnie osobę, wyznaczoną w porozumieniu z władzą duchowną danego nauczyciela.

Minister Wyzn. Rel. i Ośw. Publ.
St. Czerwiński

DZIAŁ NIEURZĘDOWY.

Dux vitae mortuus, regnat vivus, alleluia!

Mors et vita duello conflixere mirando — przedziwny bój stoczyła śmierć z życiem. — Wódz życia zmarły powstał w blaskach królewskiej chwały — *Dux vitae mortuus, regnat vivus!*

Jakąż pełnią wesela przejmują te słowa serca wiernych! Drżą szczęściem na samą myśl, iż ten *Wódz życia — Dux vitae* — to ich Wódz, że On poprowadzi do zwycięstwa w tym nieustannym pojedynku, w którym o palmę walczy śmierć i życie — *mors et vita.*

Mors — to ciało, to mroki sił materjalnych, to błądzenie po szlakach ludzkich rozumów, co światło Boże w sobie pogasiły, gdzie *ślepi są przewodnicy ślepych,* a wiemy, jaki jest skutek tego, gdy *caecus... caeco ducatum praestat,* niezawodnie *ambo in foveam cadunt* [1]).

To też jesteśmy obecnie świadkami tej niesłychanej dekadencji w dziedzinie myśli, sądów — o sprawach najważniejszych, dekadencji zwłaszcza w dziedzinie pojęć moralnych, gdy się występek gloryfikuje, zbrodnię wychwala, brutalność sławi, gdy już nie razi obrzydliwość, bo *caeci sunt et duces caecorum.* — Tam, istotnie, panuje ta śmierć — *mors.*

I nietylko ta śmierć panuje, lecz swe siły zbrojne pcha z nieopisaną furją, by podbić życie, błąd i grzech szerząc aż do otwartego buntu *adversus Dominum et adversus Christum eius* [2]) — przeciw Chrystusowi, który jest *Dux vitae.*

W tej walce śmierci z życiem nasza pozycja jest jasna — *Quae sursum sunt quaerite, ubi Christus est in dextera Dei sedens; quae sursum sunt sapite, non quae super terram* [1]). Na tej pozycji zwycięstwo pewne. Tenże św. Paweł nas o tem zapewnia: *Cum Christus apparuerit, vita vestra, tunc et vos apperebitis cum ipso in gloria* [2]), oczywiście — nie o tryumf doczesny chodzi, lecz o zwycięstwo prawdy, światła i życia w Chrystusie Jezusie, który jeden mocen jest dać trwałe podstawy życiu społeczeństw i narodów pod warunkiem, że pod Jego sztandarem staną do walki ze śmiercią.

Tryumfalna pieśń Kościoła *Victimae Paschali,* którą my co dnia będziemy odmawiali przez całą oktawę wielkanocną, niechże pobudza nasze szeregi kapłańskie do gorliwszego bojowania o życie Boże na świecie, niech nam dodaje otuchy i ochłody w znojach bojowania, niech podnosi siły słabnące i zachęca do trwania na posterunku, bo przecież wiemy, że *surrexit Christus spes mea,* bo przecież *scimus Christum surrexisse a mortuis vera,* i nam da zwycięstwo nad śmiercią.

Oby te *festa paschalia quae agimus* przejęły nas do głębi sprawą Chrystusa, naszego Króla, zmarłego i zmartwychwstałego!

Redakcja.

Przepisy wielkotygodniowe J. Em. Kard. Wikarego w Rzymie.

J. Em. Kard. Bazyli Pompilj, Wikarjusz Ojca św. w Rzymie, wydał szereg przepisów, dotyczących funk-

[1]) Mat. 15, 14.
[2]) Ps. 2. 1.

[1]) Col. 3. 1—2.
[2]) Col. 3. 4.

cyj liturgicznych, jak również nabożeństw pozaliturgicznych i odpustów, które zwłaszcza w ostatnie trzy dni Wielkiego Tygodnia mogą wierni pozyskać. Ponieważ znaczna część tych przepisów stosować się może i do nas, dlatego je podajemy tu w streszczeniu według *Osservatore Romano* z d. 4 kwietnia r. b.

Przedewszystkiem Ksiądz Kardynał zarządza, aby wszelkie ceremonje Wielkiego Tygodnia, które tak obrazowo przedstawiają nam pełne niezwykłej wagi tajemnice życia, męki i śmierci Zbawiciela, jak również wielkie tajemnice i ustanowienia Chrystusowe, odbywały się z wielką powagą i zgodnością, jak również z wielką, o ile tylko być może, okazałością. Mając to na względzie Kardynał, w imieniu Ojca św. zarządza, aby w tych kościołach i kaplicach, gdzie niemożna mieć potrzebnej asysty i chóru śpiewaków, raczej opuszczano ceremonje wielkotygodniowe; gdzie zaś tych ceremonij opuścić nie można, jak np. w kościołach parafjalnych, odprawiano je według skróconych przepisów, zawartych w *Memoriale Rituum,* czyli w ceremonjale, obowiązującym kościoły pomniejsze, to znaczy parafjalne, filjalne i rektoraty, nie mające liczniejszej obsług i duchowieństwa, nie zajętego pasterstwem dusz.

Duch ceremonij wielkotygodniowych zmierza ku temu, .by umysły i serca wiernych skierować ku rozważaniu tajemnic odkupienia rodzaju ludzkiego, zwłaszcza zaś męki i śmierci Pana Jezusa; przeto powinny one się odbywać tak, aby nie było nic rażącego i sprzecznego ze skupieniem i uroczystym nastrojem czasu. Kapłani, mający odprawiać nabożeństwo, jak również asysta i usługujący powinni znać dokładnie swe funkcje i wykonywać je pobożnie, ze skupieniem, poważnie, porządnie, nie wprowadzając i nie wywołując zamieszania i nieładu. Do śpiewania *Pasji* i *Exulte* powinno się wybierać diakonów mających dobre głosy i znających się na śpiewie kościelnym, oraz należycie wyćwiczonych. Zakonnice nie mają prawa śpiewać tak zwanej *turby* w *Pasji,* ani też odczytywać w kościele proroctw w Wielką Sobotę.

Od nieszporów sobotnich przed niedzielą Męki Pańskiej aż do *Gloria in excelsis* w Wielką Sobotę wszystkie krzyże, obrazy i posągi Pana Jezusa i wszystkich Świętych, jako przedmioty kultu, we wszystkich kościołach i kaplicach, powinny być zasłonięte krepą fioletową, w Wielki Czwartek zaś powinien być nawet usunięty krzyż, który wierni całują przy wchodzeniu do kościoła. Tembardziej nie należy kłaść krzyża do całowania przy ołtarzu wystawienia.

Wierni do Komunji św. w Wielki Czwartek powinni przystępować tylko w kościołach parafjalnych.

W trzy ostatnie dni Wielkiego Tygodnia nie wolno odprawiać Mszy św. prywatnych.

Ołtarz wystawienia powinien być o ile można, ozdobiony bogato, lecz poważnie i bez przesady.

Paschał przynajmniej w większej części powinien być z wosku prawdziwego i mieć pięć gran (ziaren) z prawdziwego kadzidła (nasze z wosku lane gałki nie zamieniają tych gran); umieszczać go zaś nie można na kandelabrze. zawieszonym na ścianie, lecz powinien mieć własny duży świecznik lub kolumnę.

Ceremonjom wielkotygodniowym wiele świetności i uroczystości dodają śpiewy. Nie wolno przy śpiewie liturgicznym w czasie nabożeństw posługiwać się instrumentami muzycznemi; wolno jednak używać organu lub harmonjum przy śpiewach poza nabożeństwem, np. wieczorem. Natomiast wielce zale-

cany jest śpiew gregorjański jak również kościelna polifonja klasyczna, przyjęta przez Komisję muzyczną w Rzymie. Śpiewy chórowe należy z wielką starannością pielęgnować. Jaka szkoda, że obecnie nasza Bazylika, gdy chórem nie dyryguje ksiądz, znawca śpiewu. już nie ściąga na Ciemne Jutrznie i inne nabożeństwa tych tłumów wiernych, co dawniej!

W ciągu wielkiego Tygodnia wierni mogą pozyskać liczne odpusty, a więc odpust *zupełny*: w Wielki Czwartek, o ile kto całą godzinę poświęci na ćwiczenie pobożne dla uczczenia pamiątki ustanowienia Najśw. Sakramentu; za odwiedzenie Najśw. Sakr. we Czwartek i Piątek Wielki i modlitwę przez dowolny przeciąg czasu w intencji papieża; w Wielki Piątek za udział w trzygodzinnem nabożeństwie lub prywatnie na cześć konania Pana Jezusa; od wieczora Wielkiego Piątku aż do oznajmienia Zmartwychwstania Pana Jezusa za ćwiczenia pobożne w ciągu godziny publiczne lub prywatne na uczczenie boleści Najśw. Maryi Panny po śmierci Pana Jezusa i odmówienie Koronki Matki Boskiej Bolesnej.

Od siebie dodamy, że udział wiernych w nabożeństwach wielkotygodniowych wtedy przyniesie dla nich prawdziwy pożytek, gdy kapłani zechcą wyjaśniać należycie znaczenie ceremonij kościelnych i sami do odprawiania ich z pobożnością odpowiednio się przygotują.

D.

Kilka uwag dla Kapłanów, zwiedzających z ludem Kalwarję pod Wilnem.

1. Ogólne wskazówki.

Zwiedzanie stacyj Męki Pańskiej w Kalwarji pod Wilnem ma swoje tradycje. Oczywiście, za podstawę służy *Przewodnik po Kalwarji,* wydany, a raczej przedrukowany z dawnych wydań z małemi zmianami, staraniem księży: Piotra Bartnikowskiego i Tadeusza Makarewicza. Przez kogo ten *Przewodnik* został ułożony, nie mamy wiadomości. Piszący te słowa posiada tylko przedruk z r. 1826 [1]). Modlitwy i rozważania Męki Pańskiej, tam podane, używane są dzisiaj z bardzo małemi zmianami. Nie wiem, dlaczego została opuszczona w ostatnich przedrukach *Przewodnika* przemowa do czytelnika, wyjątek z której tu przytaczam: „Ja, ... niegodny Pasterz, nie widząc żadnego skuteczniejszego do zbawienia naszego sposobu nad nabożeństwo rozpamiętywania Męki Jezusowej, chcąc one rozkrzewić w Diecezji naszej Wileńskiej, upatrzywszy i nalazłszy sposobne miejsce o pół mili od miasta stołecznego W. X. L. Wilna, na górach Werkowskich, alias tłomacząc z języka Litewskiego, na górach płaczu, drogi Męki Chrystusowej wymierzyłem i rozłożyłem, stosując się do położenia, obrotu słonecznego i dalekości jednego od drugiego miejsca, jako najpodobniej do samych dróg i ulic w mieście Jeruzalem“....

Wśród miejscowej ludności zachowała się tradycja, że posłowie Biskupa Białozora, po wymierzeniu dróg jerozolimskich, przynieśli ze sobą wór ziemi i posypali nią drogi Męki Pańskiej w Kalwarji pod Wilnem.

Obecnie, zwyczajem lat dawnych, obchód dróg Męki Pańskiej rozpoczynamy od kaplicy, najniesłuszniej dziś zwanej Matki Boskiej Bolesnej.

---

[1]) Przewodnik obchodzącym pamiątkę Zbawiciela naszego Jezusa Pana Dróg Jerozolimskich w Diecezji Wileńskiej zaraz pod Stołecznem Miastem W. X. L. Wilnem, na górach Werkowskich, alias Płaczu, założonych. Za pozwoleniem Zwierzchności przedrukowany w Wilnie w Drukarni X. X. Bazyljanów Roku Pańskiego 1826.

Kaplica ta dawniej nazywała się „Domkiem Matki Bożej“. Renegat Siemaszko, po zagrabieniu Trynopola, przerobił ją na cerkiewkę i rok rocznie obchodzono tam uroczystość „Zaśnięcia (Uśpieńja) Matki Bożej“ 15 sierpnia. Dawniej odmawiano tu intencję przed rozpoczęciem dróg Krzyżowych i śpiewano pieśń: „Ty, któraś pięknie dni swoje skończyła“. Pieśń ta podawana była na początku pieśni o Męce Pańskiej w dawnych wydaniach *Przewodników;* nie wiadomo dlaczego została opuszczona w ostatniem wydaniu. Domek Matki Bożej jest to jedyna z 22 kaplic, gdzie można odprawiać Mszę św.

Od Wieczernika do Ogrójca śpiewa się pieśń „Rozmyślajmy dziś“. Przemawiać należy najlepiej przy kaplicy na wstępie, dlatego, że położenie Wieczernika (I st.) utrudnia przemowę ze względów akustycznych. Przy II-ej stacji należy nieco dłużej się zatrzymać, dlatego by dać możność zebrać się pielgrzymom, którzy się zostają ze względu na odległość pomiędzy I i II stacją. W Ogrójcu przy wszystkich trzech stacjach jest świetna akustyka, należy więc ją wykorzystać, tembardziej że można mówić chociażby pielgrzymi nie byli zebrani, a jeszcze szli, i można być pewnym, że wszystko będą słyszeli.

Od II do III st. śpiewa się jedna strofka „Ogrodzie Oliwny“, od III do IV st. jedna strofka „Ach mój Jezu, jak ty klęczysz“, od IV st. rozpoczyna się pieśń „Ojcze Boże Wszechmogący“, którą się śpiewa aż do „Heroda“. Przy X-ej stacji śpiewa się jedna zwrotka „Ach mój Jezu, jakeś srodze do słupa przywiązany”. Przechodząc przez bramy nowego i starego miasta, śpiewają „Święty Boże“ i „Bóg nasz ucieczką“. Przy ostatniej bramie intonuje się „Kto się w opiekę“. Śpiewanie tej pieśni było wprowadzone prawdopodobnie dlatego, że pielgrzymi wchodzą do Ratusza przez b. wąskie schody, przed wojną nieraz kilka godzin wypadało czekać w kolejce. Obecnie śpiewa się najczęściej jedną strofę. Od Ratusza do spotkania z M. Boską—„Krzyżu święty“. Od spotkania do „płaczących niewiast“— „Już Cię żegnam“. Od płaczących niewiast do przybicia do krzyża — „Wychodzisz, mój Jezu drogi”, potem— „Jezu Chryste“ albo „Wisi na Krzyżu“. Od kościoła do grobu—„Płaczcie anieli“, od grobu do „św. Heleny“— „Któryś cierpiał“. Od św. Heleny do kościoła—„Te Deum“ i błogosławieństwo Przenajświętszym Sakramentem.

Taki porządek ułożył się przez szereg lat.

Należy pamiętać, że w Kalwarji niema mównic, a więc jest wielka trudność przemawiania. Nie należy więc szafować głosem, dlatego że do końca dróg można porządnie ochrypnąć. Do przemówień najlepiej się nadaje ze względów akustycznych tylko stacje: „Śpiących uczniów”. „Ogrójec“, „Sąd u Kaifasza“. „Ratusz“ (2 razy), „Włożenie Krzyża“, „Spotkanie z Matką Boską“, „św. Weroniki“, „Obnażenia z szat i złożenia do grobu“, a więc tylko 10 razy można mówić bez większego wysiłku.

Jeżeli zaś chodzi o to, by kaznodzieja wszystkich słuchaczy obejmował swem okiem, to te stacje dadzą się zredukować do trzech: „Ogrójec“, „Ratusz“ i „Obnażenie z szat“. Należałoby więc w rozkładzie materjału na te stacje zwrócić największą uwagę. Z ganku kościelnego (Ukrzyżowanie) nie radzi się przemawiać, dlatego, że większość słuchaczów nie będzie słyszała głosu kaznodziei.

Należy pamiętać, że drogi kalwaryjskie rozciągają się na przestrzeni 6 kilometrów, nie należy więc zwle-

kać z obchodzeniem, szczególnie prędko przechodzić od jednej stacji do drugiej, a najbardziej należy się śpieszyć, by dojść do IX stacji. Potem już cień lasu, częste stacje i piękne widoki na Wilję nie pozwalają odczuwać zmęczenia.

Na górze Oliwnej należy trochę odpocząć, dlatego że przejście przez Cedron i wchodzenie kolanami na górę Oliwną zajmuje dużo czasu. O ile zaś tu pośpieszymy, pielgrzymi prędko, wchodząc na górę, z sił opadną. Należy przeto uprzedzić pielgrzymów, że tu będziemy, dajmy na to, 15 minut, i przez to unikniemy szkodliwego pośpiechu. By zaś zająć czas, należy donośnym głosem zalecać najrozmaitsze intencje i odmawiać pacierze np. za Kościół, za Duchowieństwo, za prześladowanych, za chorych i t. d. Na górze Oliwnej ludzie najbardziej się rozrzewniają.

Dobrze jest również, poczynając od Kaifasza, śpiewać wezwania z „Gorzkich żalów“: „Jezu od Żydostwa niewinnie i t. d.“ Kilku mężczyzn może śpiewać te wezwania (z 3-ch części), inni odpowiadają tylko „Jezu mój kochany“. Drożyna tu jest wąska, pielgrzymka się rozciąga, ludzie poczynają rozmawiać. Śpiew więc „Jezu mój kochany“ dopomaga skupić uwagę.

Przy „upadnięciu“ odmawia się „Anioł Pański“. Można więc od św. Weroniki zalecić śpiewanie np. za poległych w obronie wiary i Ojczyzny.

Nie jest dobrze, gdy kapłan przewodniczący chce być na przodzie całego ludu. Utrudnia to obchodzenie i stwarza tłok. Najlepiej pozwolić iść ludziom szeroką ławą po lesie. Najwygodniej gdy przewodnik jest pośrodku.

Piszący te słowa oprowadzał nieraz po Kalwarji wielotysiączne rzesze i przekonał się, że w ten sposób unika się najskuteczniej tłoku, a przez to i rozmaitych skutków, np. kurzu, nieszczęśliwych wypadków, kradzieży, gubienia rzeczy, deptania po nogach i t. p.

2. Nazwy Stacyj kalwaryjskich.

(Krzyżykami oznaczone są miejsca gdzie możliwie jest przemawiać, kreską — gdzie nie wygodnie). W ostatniem wydaniu *Przewodnika* ks. Makarewicza, podany jest plan dróżek.

St. I. Wieczernik +
(„Rozmyślajmy dziś“).

„ II. Śpiący uczniowie ±
(„Ogrodzie Oliwny“).

„ III. Ogrójec + +
(„Ach mój Jezu, jak ty klęczysz“).

„ IV. Zdrada Judasza +
(„Ojcze Boże“).

„ V. Cedron

„ VI. Brama Wodna +
(modlitwy).

„ VII. Brama Syońska —
(„Ojcze Boże“ c. d.).

„ VIII. Annasz
(c. d.).

„ IX. „ X. „ XI. } Ciemnica Kaifasza +
(„Ach mój Jezu, jakeś srodze“, wezwania z „Gorzk. żalów“).

„ XII. Brama Syońska —

„ XIII. Ratusz +
(dalszy ciąg z „Ojcze Boże“ — *stał przed Piłatem związany*).

„ XIV. Brama Żelazna —
(c. d.).

„ XV. Herod
(c. d.).

„ XVI. Brama Żelazna
(„Święty Boże“).

„ XVII. Pierwsza brama starego miasta —
(c. d.).

„ XVIII. Druga brama nowego miasta —
(c. d.).

„ XIX. Trzecia brama nowego miasta —
(Bóg nasz ucieczką).

„ XX. Czwarta brama starego miasta —
(Kto się w opiekę).
„ XXI. Ratusz + +
(Biczowanie. Koronowanie cierniem). (Krzyżu święty).
„ XXII. Włożenie krzyża +
(c. d.).
„ XXIII. Upadek pod krzyżem
(c. d.).
„ XXIV. Spotkanie z Matką Bolesną +
(Już cię żegnam).
„ XXV. Cyrenejczyk
(c. d.).
„ XXVI. Św. Weronika +
(Anioł Pański).
„ XXVII. Upadnięcie
(c. d. Już cię żegnam, albo Jezu w Ogrójcu mdlejący).
„ XXVIII. Płaczące niewiasty
(Wychodzisz mój Jezu drogi na górę Kalwaryjską).
„ XXIX. Trzeci upadek +
(c. d.).
„ XXX. Obnażenie z szat + +
(c. d.).
„ XXXI. Przybicie do krzyża
(„Jezu Chryste“ albo „Wisi na krzyżu“).
„ XXXII. Ukrzyżowanie +
(c. d.).
„ XXXIII. Zdjęcie z krzyża
(Płaczcie anieli).
„ XXXIV. Grób
(Któryś cierpiał).
„ XXXV. Św. Helena
(Te Deum).

3. Dróżki M. Boskiej.

Obchodzący te Dróżki rozważają boleść Matki Bożej, powracającej z Kalwarji do swego domku, położonego za Wieczernikiem. Pobożni zatrzymują się przy st. Grobu 34, potem 33, 32, 30. 29, 28, 27, 26, 25, 24 i w Wieczerniku. Rozpoczynają się one od figury Matki Boskiej Bolesnej, umieszczonej nad wejściem do Grobu, ostatnio odnowionej staraniem ks. Dziekana Makarewicza.

4. Drogi pogrzebu Najświętszej Panny.

Jest to krótkie nabożeństwo za dusze zmarłych. Dawniej wracano z Kalwarji przez dolinę Józefatową (Wojenne pole). Ostatnia stacja tych dróg położona jest w parku Trynopolskim, nie daleko od drogi, wiodącej do Wilna.

St. I. Domek N. Panny. obecnie zwany Matki Bolesnej.

St. II. na górze Oliwnej.

St. III. na moście rzeki Cedronu.

St. IV. Kaplica Pogrzebu Najśw. Panny.

Drogi te nie były odwiedzane przez pątników przeszło 90 lat, z powodu zabrania kaplic na cerkwie. Obecnie droga do kaplicy Pogrzebu Matki Bożej porosła lasem i krzakami, kaplica zaś chyli się ku ruinie: „*Viae Sion lugent eo quod non sint qui veniant ad solemnitatem*“...

X. R. D.

Patena przy udzielaniu Komunji świętej.

Instrukcja św. Kongr. Karn. Sakr. z dnia 26 marca 1924 r. [1]) w p. 5 przepisuje specjalną patenę, którą wierni sami sobie podkładają pod podbródek, by nie spadały partykuły konsekrowane przy przyjmowaniu Komunji św. Przepis Kongregacji jest dość kategoryczny, czytamy bowiem w Instrukcji, że „in diribenda fidelibus sacra Communione... patina erit adhibanda“. Sposób jej używania również niewątpliwie jest podany: „quae ab

[1]) *Wiad. Archid. Wil.* za rok 1929 str 321 i 337.

ipsis fidelibus subter eorum mentum erit apponenda".

W tejże Instrukcji podany jest dokładny opis tej pateny. Opis nie zawiera już tak kategorycznego zarządzenia, jako sam przepis, dotyczący używania; zostaje więc pewnego rodzaju dowolność. Korzystając z tego Ks. W. P. w *Kronice Diecezji Włocławskiej* za rok 1930, str. 154. pisze: „Praktyka używania pateny przy rozdawaniu Komunji św. nie jest nową. Przypomnijmy sobie, że przeglądając różne stare argenterja po starych kościołach, spotykaliśmy puszki do komunikantów, mające przytwierdzone do puszki *pateny na zawiasach*. Patena taka otwierała się w kierunku ust przyjmującego, wypełniała przestrzeń od puszki do ust, okruszyny więc, o ileby były, spadłyby na patenę. Kto wie, czy nie byłoby wskazanem do tak obmyślanych paten powrócić. Pateny bowiem trzymane, bądź przez przystępującego, bądź przez ministranta, przy większej ilości komunikujących w czasie odpustów, misyj, spowiedzi wielkanocnej zbiorowej, nie łatwo dadzą się zastosować".

Warto zwrócić na to uwagę, i o ile to, co pisze ks. W. P., nie stoi w sprzeczności z Instrukcją św. Kongr. Karn. Sakr., należałoby o takich patenach pomyślić. Mają one swą dobrą stronę. Liturgiści jednak [1]) tego rodzaju *pateny na zawiasach*, przy rozmaitych możliwościach, nie przewidują, jak również nie mówią, żeby ministrant zwykły mógł podawać patenę, czy też ją odnosić do ołtarza [2]).

C.

---

[1]) *Ephemerides Liturgicae*. Fasc. I. 1930 a., str. 72.

[2]) *Instr. Card. Urbis Vicar*. z 1929 r.

ARCHIDIOECESANA.

Wilno, dn. 12 kwietnia 1930.

Wielki Tydzień nastręcza kapłanowi-duszpasterzowi najwięcej okazji *do wykazania troskliwości o kult Najświętszej Eucharystji*.

Nie dawno ogłoszona Instrukcja św. Kongr. Karn. Sakram. (d. 26-III. 1929) w III cz. specjalnie traktuje o tym kulcie przez trzy ostatnie dni Wielkiego Tygodnia. Z tego, co tam powiedziano, jasno wypływa, po jakiej linji powinna pójść owa troskliwość o kult eucharystyczny.

Na pierwszem miejscu Instrukcja stawia obowiązek przestrzegania przepisów prawa liturgicznego z całą ścisłością. Łącznie z dotychczaswemi przepisami prawa liturgicznego w tej materji, Instrukcja ta stanowi autentyczny tekst tego prawa liturgicznego. Mamy więc tu przepisy, dotyczące urządzenia miejsca i ołtarza na Wielki Czwartek, jak również przechowania Najśw. Sakramentu aż do Wielkiej Soboty w taki sposób, aby się ono godziło z symboliką obrzędów wielkopiątkowych i wielkosobot-i czcią należną.

Przedewszystkiem tedy należy zwrócić uwagę na przygotowanie *ołtarza wystawienia* do przechowania Hostji na Mszę *Praesanctificatorum*, jak również do wystawienia w Grobie (według naszego Rytuału). „Hostja na Mszę *Praesanctificatorum*, czytamy w Instrukcji, powinna być przechowywana w kaplicy wewnątrz kościoła, o ile można jak najpiękniej ozdobionej świecami, oponami, jednak nie czarnej lub innej żałobnej barwy, kwiatami; należy stamtąd wynieść relkwje, obrazy Świętych i Marji Najświętszej i św. Jana, po zasłonięciu figur, przedstawiających sceny Męki Pańskiej. — Szafka czy też skrzynia, do której ma być wstawiony kielich ze św. Hostją, tak powinna być urządzona, aby adorujący żadną miarą nie mogli widzieć kielicha i aby była zamknięta na klucz".

W wielu kościołach naszych ten przepis, niestety, nie jest zachowywany; często kaplica i ołtarz wystawienia umieszcza się w zakrystji, którą się dekoruje całkiem na

ciemno; kładzie się krzyż na dywanie przed ołtarzem — całkiem zbytecznie, kielich zaś z Hostjami przechowuje się otwartym zupełnie, nawet nie w tabernakulum, przez co się naraża na łatwą profanację, nie zawsze bowiem trwa ustawiczna adoracja i niejednokrotnie Najśw. Sakrament bywa osamotniony, zwłaszcza w nocy. Jest to, oczywiście, karygodne nadużycie i tolerowanie jego daje się tłumaczyć tylko niedbalstwem lub nieograniczonem panowaniem w kościele zasłużonych zakrystjanów.

Zgodnie z Instrukcją (Cz. III, lit b.), puszka z komunikantami powinna być ze czcią przechowywana w tym czasie poza kościołem, w pobliżu zakrystji (extra Ecclesiam... sc. prope sacristiam), w miejscu dogodnem i odpowiedniem, nie dla adoracji wiernych, lecz tylko dlatego, żeby były komunikanty dla udzielenia Komunji chorym. Takiem dogodnem i odpowiedniem miejscem może być kaplica w pobliżu kościoła lub nawet skarbiec kościelny, należycie przyozdobiony. Należy tam urządzić dobrze zamykane tabernakulum na przechowywanie puszki, jak również lampkę. Gdyby zaś i tego nie było, można puszkę przechowywać w tabernakulum na ołtarzu wystawienia aż do skończenia Mszy wielkosobotniej. [1]) Księża Biskupi mają podać szczegółowe zarządzenia i przypisy, w tych wypadkach, gdy będą zachodziły trudności w ścisłem zastosowaniu sie do wymienionej Instrukcji, oraz dążyć do usunięcie w tej dziedzinie wszelkich nadużyć, sprzecznych z prawem liturgicznem.

Poza ogólnemi ceremonjami ostatnich dni Wielkiego Tygodnia według Mszału Rzymskiego, w naszym kraju posiadamy jeszcze specjalne, bardzo piękne, obrzędy, mianowicie Groby i Rezurekcje. Szczegółowe przepisy prawne mamy o tem w nowym Rytuale na str. 472—480 i str. 482—487 [2]).

Trzeba przyznać, że o ile istota rzeczy w nich jest piękna i pełna porywającej treści, o tyle pewne szczegóły nie zupełnie się zgadzają z duchem kultu Najśw. Sakramentu, a tu, właśnie, Najśw. Sakrament zajmuje pierwsze miejsce; szczegółów tych niewiele, lecz są, np.: niewłaściwe przechowywanie komunikantów aż do Rezurekcji bardzo często nawet nie w tebernakulum, równoczesna adoracja krzyża przed Grobem, poświęcenie Grobu przy Rezurekcji, śpiew: *Surrexit Dominus de sepulchro* z krzyżem wobec Najśw. Sakramenta, pomijam nie zgodne z duchem kultu eucharystycznego akcesorja w dekoracji Grobu, jak chociażby figura Chrystusa Pana, złożonego do Grobu, postacie straży u grobu, brak tronu eucharystycznego i t. p.

Pomimo jednak tych wad, powstałych z braku należytego uzgodnienia przepisów o czci Najśw. Sakramentu z naszemi zwyczajami, kapłan dbały o cześć Eucharystji potrafi wszystko tak urzędzić, by nie pominąć tego, co jest istotnem — kult Najśw. Sakramentu i wykorzystanie czasu wielkotygodniowego do jego podniesienia. Niezbędne przy tem wyjaśnienia liturgiczne trzeba skierowywać do czci Najśw. Sakramentu i dobrze zorganizować ustawiczną adorację. Uwagi do Instrukcji cytowanej w p. 11 tak do tego zachęcają sługi ołtarza: „Niech baczą, aby podczas trzech dni pamiątki Męki P. N. Jezusa Chrystusa postarano się o odpowiednie przechowanie Najśw. Eucharystji, czuwając nad Nią pobożnie i ze czcią należną".

Pomijam to, o czem nikt z nas bezwątpienie nie zapomni, na co serce nasze kapłańskie wskazuje, a mianowicie to, żeby nas, jak u ołtarza wystawienia, tak również przy Grobie nie zabrakło. Woła nas do Siebie Chrystus, nakazuje to nam obowiązek kapłański — podnoszenia kultu eucharystycznego.

X. A. N.

Początek wizytacji arcypasterskiej.— Dn. 21 kwietnia r. b., t. j. w drugi dzień Wielkanocy, o g. 7 min. 30 JE. Ksiądz Arcybiskup-Metropolita rozpoczyna wiosenną serję wizytacji kanonicznych, która potrwa, z małemi przerwami, aż do 25 maja. Pierw-

---

[1]) To się stosuje do tych kościołów, gdzie się nie urządza Grobu według naszego zwyczaju.

[2]) Przepisy pro Ecclesiis monoribus uwzględniają ceremonje bez asysty i subdiakona.

sza wizytacja będzie w Kalwarji pod Wilnem.

Kapituła Metropolitalna. — Na ostatniem posiedzeniu w dniu 8 kwietnia rb. Kapituła Bazyliki Metropolitalnej dokonała wyboru nowego sekretarza na miejsce ustębującego ks. kan. Lucjana Chaleckiego, który pełnił ten urząd w ciągu sześciu lat bez przerwy. Następcą jego został ks. kan. Antoni Cichoński, który jednocześnie będzie pełnił obowiązki kustosza muzeum archidiecezjalnego, archiwisty i bibljotekarza kapitulnego. Do Komisji Rewizyjnej zostali wybrani: ks. prałat Franciszek Wołodźko i ks. kan. Adam Sawicki. Powyższy wybór został potwierdzony przez JE. Księdza Arcybiskupa-Metropolitę.

Tablica pamiątkowa po ś. p. Biskupie Żwierowiczu. — Ostatniemi czasy została wmurowana w Bazylice Metrop. wil. tablica pamiątkowa po ś. p. Biskupie Zwierowiczu w bocznej nawie po stronie Ewangelji, w drugim pilastrze od pomnika Arcyb. Cieplaka ku głównemu wejściu. Tablica wykonana z szarego marmuru kieleckiego, nosi następujący napis: „Ks. Stefan-Aleksander Zwierowicz — 1897—1903 — Biskup Wileński — nieustraszony bojownik o duszę dziatwy polskiej i katolickiej w czasie niewoli—pamięci jego wdzięczna potomność“. Ponad napisem umieszczony został herb Biskupa.

Kongres Eucharystyczny w Poznaniu. — Przedstawiciel archidiecezji wileńskiej na I. Krajowy Kongres Eucharystyczny w Poznaniu, ks. kan. Antoni Cichoński, podaje do wiadomości następujące informacje, dotyczące Kongresu: „Kongres rozpocznie się w czwartek 26 czerwca r. b. uroczystem nabożeństwem do Ducha Św. — Na zebraniach plenarnych przewidziane jest 6 następujących referatów: *Eucharystja w życiu Kościoła, Eucharystja a odrodzenie świata, Eucharystja źródłem pełni życia jednostki, Eucharystja fundamentem rodziny, Polski odnowienie w Eucharystji, Eucharystja źródłem Akcji Katolickiej.* Pozatem obraduje 15 sekcyj: kapłańska, dla inteligencji, akademicka, kobieca, misyjna, unijna, dla akcji katolickiej, literacko-prasowa, młodzieży męskiej, młodzieży żeńskiej, apostolstwa modlitwy, pedagogiczna, tercjarska, dla emigracji i charytatywna“.

Seminarjum Motropolitalne. — Dnia 22 marca b. r. odbyło się walne doroczne zebranie członków Koła Eucharystycznego Alumnów Seminarjum Metropolitalnego. Na zebraniu prewodniczył ks. prof. kan. Antoni Cichoński, Dyrektor Koła. Po wysłuchaniu sprawozdania z działalności Koła w okresie od 28.IV. 1929 r. do dn. 18.III. 1930 r., które złożył w imieniu zarządu sekretarz kol. H. Parys, oraz sprawozdania kasowego, złożonego przez skarbnika kol. K. Cyganka, zebrani udzielili ustępującemu Zarządowi absolutorjum; poczem przystąpiono do wyborów nowego Zarządu. Prezesem został mianowany kol. H. Olszewski. Na członków Zarządu zostali wybrani kol.: A. Szwed, W. Bekisz, K. Cyganek, J. Wysocki i A. Zonn.

Nowi subdiakoni. — J. E. Ksiądz Arcybiskiskup-Metropolita Wileński udzielił w sobotę *Sitientes*, przed niedzielą Pasyjną (5.IV), o g. 7 rano w Bazylice Metropolitalnej, następującym 11 minorytom, alumnom Wileńskiego Sem. Duchownego, święcenia subdiakonatu: Antoniemu Aktanarowiczowi, Franciszkowi Brudniasowi, Janowi Dmochowskiemu, Nikodemowi Dubrowce, Janowi Gojowi, Hieronimowi Olszewskiemu, Michałowi Sawlewiczowi, Janowi Skarzyńskiemu, Janowi Szulborskiemu, Józefowi Woźniakowi i Józefowi Zawadzkiemu.

Stow. dla Misyj Wewnętrznych. — Na ostatniem posiedzeniu Rady Archidiecezjalnej Misyj Wewnętrznych w dniu 14 marca rb., omawiano między innemi sprawę Kongresu Misyjnego latem b. roku. Sprawa ta definitywnie nie została jeszcze załatwiona. Wszelako zaprojektowano na odbycie Kongresu 10 czerwca, jako dzień misyjny, z następującym porządkiem: godz. 9 $^{1}/_{2}$ Msza św. w Bazylice Metropolitalnej, godz. 12 otwarcie Kongresu i obrady, godz. 5—pochód z Bazyliki na górę Trzykrzyską, jako do miejsca pierwszych męczenników-misjonarzy Wileńszczyzny, gdzie po przemówieniach nastąpiłoby zamknięcie Kon-

gresu. — Na posiedzeniu następnem Rada do tego zagadnienia powróci i rozstrzygnie go definitywnie. Na tem zaś miejscu Rada zwraca się z goracym apelem do Wielebnego Duchowieństwa i wszystkich, komu sprawa misyjna leży na sercu, by raczyli nadsyłać swe uwagi co do spraw, których nie należałoby pominąć na Kongresie. *Rada.*

Rekolekcje zamknięte. — Rekolekcje osób świeckich, odprawiane w całkowitem odosobnieniu od świata zewnętrznego, są wynalazkiem ostatnich niemal lat. Takie rekolekcje poraz pierwszy odprawiła w Wilnie grupa akademików, należących przeważnie do Stow. Młodz. Akademickiej „Odrodzenie“. Młodzież ta w oderwaniu od codziennych zajęć spedziła kilka dni na ćwiczeniach duchownych.

„Christijanin“, pisemko treści religijnej, wychodzące już trzeci rok w języku rosyjskim w Wilnie, ostatniemi czasy przeszło pod kierunek ojca Pawła Macewicza. Wydawnictwo to zasługuje na poparcie, może bowiem oddać wielką usługę w pracach misyjnych na naszych kresach północno-wschodnich. Adres: *Wilno, ul. Wielka Nr. 58 m. 2.*

„W Górę Serca“— Miesięcznik.— Sodalicja Marjańska uczenic Seminarjum im. Marceliny Darowskiej w Słonimie od początku roku bieżącego wydaje pisemko, na którego treść składają się prace młodocianych autorek, uczenic Seminarjum SS. Niepokalanek. Obok artykulików, omawiających sprawy sodalicyjne, znajdujemy tam poezje, artykuliki literackie, listy i t. p. Zeszyt kwietniowy przedstawia się bardzo dobrze. Wydawnictwo zasługuje na poparcie. Adres: *Słonim, klasztor SS. Niepokalanek.*

Turgiele. — D. 8 maja rb. odbędzie się w Turgielach konsekracja kościoła, której dokona JE. Ksiądz Arcybiskup-Metropolita Wileński. Nowy ten kościół ostatniemi czasy wymagał gruntownego remontu; dokonała jego sama parafja kosztem 52.000 zł. przy gorliwem staraniu Ks. Mgra Pawła Szepeckiego, Dziekana turgielskiego, i niezmordowanej pracy jego pomocnika, ks. Leona Ławcewicza.

Z życia katolickiego po całym świecie.

Rzym i Włochy. — *Osservatore Romano* zaznacza, że protest Ojca św. w sprawie prześladowań religji w Rosji wywarł wszędzie olbrzymie wrażenie a nabożeństwa i zebrania protestacyjne we wszystkich częściach świata uświadomiły jak najszersze masy, skąd płynie brudna fala barbarji na cały świat i natchnęły pragnieniem przeciwstawienia się jej przez żywsze obudzenie życia religijnego. — W początku kwietnia odbył się w Rzymie Kongres Katechetyczny. Przyjmując na audjencji członków Kongresu, Ojciec św. wygłosił przemówienie, podnoszące znaczenie katechizmu. — Delegacje 40-tu Kongregacyj Marjańskich w Rzymie wraz z Kongregacją Prima Primaria były przyjęte przez Ojca św. na specjalnej audjencji i złożyły hołd jubileuszowi Papieża w imieniu własnem i 1. 222 Sodalicyj, rozproszonych po całym świecie. Adres. hołdowniczy zawierał 118.000 podpisów, wśród których z sodalicyj hiszpańskich były podpisy infantów królewskich, Ludwika i Józefa Bawarskiego, oraz sodalicji więzienia w Sewilli i trędowatych. Jednocześnie złożono u stóp Papieża 40 roczników różnych pism sodalicyjnych. Ojciec św. w odpowiedzi na adres hołdowniczy wypowiedział wiele cennych uwag o znaczeniu Sodalicji Marjańskiej i jej stosunku do Akcji Katolickiej, której sodalicja może się stać jedną z najdzielniejszych pomocnic. — Niedawno w katakumbach św. Pretekstata na via Appia w Rzymie otworzono muzeum archeologiczne. Katakumby te zawierają wielkie mnóstwo starochrześcijańskich pomników sztuki: rzeźb, kolumn alabastrowych i porfirowych oraz malowideł ściennych i t. p. — Według spisu św. Kongr. Propag. Wiary, stan liczebny misyj przedstawia się w następujący sposób: w Europie 28, w Azji Zachodniej 9, w Indjach i Birmanji 44, w Sjamie i Indochinach 14, w Chinach 95, w Japonji 17, w Afryce północnej 16, w Afryce Zachodniej 52, w Afryce wschodniej 17, w Afryce południowej 30, w Ameryce Północnej i Środkowej 22, w Ameryce Po-

łudniowej 22, na archipelagu Malajskim 31, w Australji i na Nowej Zelandji 29 — razem 437 misyj, obejmujących terytorja różnej wielkości. — W końcu marca r. b. ukonstytuował się w Rzymie, pod przewodnictwem kardynała-wikarego, Komitet organizacyjny obchodu 1500-ej rocznicy soboru, który się odbył w Efezie w 431 roku. — W czasie od 18 do 25 maja r. b. odbędzie się w Rzymie Kongres Międzynarodowej Unji Związków kobiecych. Głównym tematem obrad będzie zagadnienie podniesienia moralności rodzin. — *Osservatore Romano* z 30 ub. m. ogłasza oficjalną notatkę, w której zaznacza z zadowoleniem, że sekretarz generalny partji faszystowskiej, poseł Turatti, rozesłał władzom prowincjonalnym instrukcję, stwierdzającą, że między przynależnością do Akcji katolickiej a należeniem do partji faszystowskiej i innych instytucyj państwowych niema żadnej kolizji. — D. 16 marca r. b. parlament włoski przyjął jednogłośnie ustawę, wprowadzającą ponownie naukę religji do szkół średnich, którą masoni z socjalistami niegdyś wyrzucili.

Hiszpanja. — Akcja katolicka w Hiszpanji w dotychczasowej swej działalności szczególniejszy wpływ zdobyła wśród organizacyj włościańskich. Stowarzyszenia katolickie dążą do poprawy sytuacji w gospodarstwie rolnem. Również i na terenie robotniczym katolicy hiszpańscy pracują społecznie z powodzeniem, ale są tu w mniejszości w porównaniu z socjalistami. Katolickie Związki zawodowe w liczbie 262 z 85.000 członków obejmują trzecią część wszystkich zorganizowanych robotników Hiszpanji. — Jedną z najczynniejszych i najruchliwszych grup Akcji katolickiej w Hiszpanji jest Katolicki Związek Kobiet, mający liczne oddziały, jak sekcję dla spraw kultury, sekcję wykształcenia zawodowego, pomocy na wypadek choroby, ochrony dzieci, cenzury książek i sztuk teatralnych, obrony obywatelskich praw kobiety i t. p.

Węgry. — J. Em. Kard. Prymas Seredi zamianował Komisję dla ochrony interesów katolickich w radjo, do której powołani zostali najwybitniejsi przedstawiciele katolicyzmu węgierskiego. Komisja ta zdobyła już u kierownictwa radja węgierskiego to, że obecnie co niedziela i święta transmitowane są kazania i Msze św. katolickie. Równocześnie minister spraw wewnętrznych wydał dekret, na mocy którego w restauracjach i lokalach publicznych nie wolno podawać za pomocą głośników kazań i śpiewów mszalnych.

Z życia katolickiego w kraju.

Archid. gniezn. i pozn. — Do. 30 marca r. b. odbyła się w Poznaniu uroczystość papieska, połączona z dziesięcioleciem Ligi katolickiej archid. gniezn. i pozn. Z tej okazji odbyła się uroczysta Msza św. we Farze oraz akademja w auli uniwersyteckiej. Na akademji przemawiał też J.E. Kard. Prymas o zadaniu akcji katolickiej, którem jest „wyrobienie sumienia katolickiego w swych członkach“. — W święto Zwiastowania Najśw. Marji Panny, jako w dzień święta wszystkich katolickich organizacyj kobiecych, odbyła się w Poznaniu uroczysta akademja w hołdzie Najśw. Marji Pannie, zorganizowana przez miejscowy Katolicki Związek Polek. Podniosła ta uroczystość odbyła się w auli Uniwersytetu w obecności J.E. Ks. Kardynała Prymasa oraz przeszło tysiąca osób, pragnących publicznie zaznaczyć swą cześć i miłość dla Najśw. Panny.

Archid. krakowska. — Książę Metropolita Krakowski, JE. Ks. Arcybiskup Sapieha, w wydanej niedawno broszurze p. t. *O Akcji katolickiej* wypowiedział się w sposób dobitny zarówno o ideowych podstawach. jakoteż o praktycznych celach i organizacji Akcji katolickiej. Zgodnie z zarządzeniami papieskiemi, Dostojny Autor poucza, iż Akcja Katolicka jest sprawą religijną, różną i od czysto ziemskich poczynań ludzkich i od tych prac religijnych, których celem jest udoskonalenie wewnętrzne swych członków; jest ona też pracą zbiorową i zorganizowaną, posiada charakter uniwersalny i wymaga wyrzeczenia się siebie. Wyrobienie wewnętrzne winno poprzedzać Akcję katolicką, a w parze z nią winno iść życie z wiary. Działa-

nie na zewnątrz, żeby chrześcijańskie prawo moralne było w społeczeństwie szanowane i wykonywane, będzie jednem z głównych zadań Akcji katolickiej. W szczególności zadania Akcji Katolickiej dotyczą rodziny, szkoły, prasy katolickiej, widowisk, domów katolickich, stowarzyszeń młodzieży. Co do stosunku Akcji katolickiej do innych organizacyj katolickich Książę-Metropolita odróżnia sprawy ogólnego znaczenia dla religji i Kościoła od wypadków, dotyczących spraw wewnętrznych tych stowarzyszeń; w tamtych sprawach wszystkie organizacje, chcące uchodzić za katolickie, muszą solidarnie stosować się do wskazówek Akcji katolickiej, w drugich zaś należy im zostawiać zupełną wolność. Dalej Dostojny Autor mówi o stronie organizacyjnej Akcji Katolickiej. — Broszura ta powinna się znaleźć w ręku każdego kapłana.

Archid. lwowska. — W dniach od 23 do 28 marca r. b. odbył się we Lwowie, staraniem Związku inteligencji katolickiej „Odrodzenie“ i miejscowego akademickiego Koła „Odrodzenie“, informacyjny cykl wykładów o Akcji katolickiej. Kurs ten w sześciu wykładach zawierał omówienie historycznych, religijnych i moralnych podstaw Akcji katolickiej, stosunku Akcji do katolickiej akcji charytatywnej i ekonomiczno-społecznej, stosunku Akcji do polityki i wreszcie przedstawienie koncepcji organizacyjnych Akcji katolickiej w Polsce i zagranicą.

Archid. warszawska.— W końcu marca rb. odbyły się rekolekcje ogólnoakademickie, które zgromadziły przeszło 3.000 młodzieży akademickiej. — Dn. 10 kwietnia rb. opuściła Warszawę, jadąc do Belgji, delegacja reprezentacyjna stolicy Polski na mający się odbyć w Lowanjum w dniach 12--14 bm. Międzynarodowy Akedemicki Kongres Misyjny.

Diecezja płocka. — Dn. 22 marca rb. zmarł w Przasnyszu ks. kan. Kajetan Śmiechowski, ur. w r. 1838, wyświęcony na kapłana 1861 r. Od roku 1922 był kanonikikm kapituły płockiej.

Diecezja podlaska.—W celu czynniejszej i skuteczniejszej działalności dobroczynnej, JE. Ks. Biskup Dr. H. Przeździecki polecił duchowieństwu swej diecezji, by w Lidze Katolickiej zajęło się zorganizowaniem Sekcji miłosierdzia chrześcijańskiego. Sekcja miłosierdzia chrześcijańskiego stanowi nieodzowny dział Ligi Katolickiej i korzysta z jej uprawnień, jako prawnej jednostki diecezjalnej. Celem Sekcji miłosierdzia chrześcijańskiego jest: a) szerzenie i pogłębianie ducha czynnej miłości bliźniego według nauki Kościoła katolickiego b) niesienie pomocy duchowej i materjalnej w nieszczęściu, biedzie i sieroctwie.

Diecez. łódzka. — W diec. łódzkiej zostało postanowionem, by w rozwoju Akcji Katolickiej zwróconą została szczególniejsza uwaga na zorganizowanie dobroczynności katolickiej. W Sekretarjacie generalnym Akcji katolickiej stworzono specjalną Sekcję dobroczynności katolickiej. — Łódź posiada obecnie dwa kina katolickie. Cieszą się one wielkiem powodzeniem. Wkrótce jednak przybędą jeszcze dwa. Towarzystwo „Przyszłość” zakłada nowe kino katolickie przy ul. Dworskiej w specjalnie wybudowanej sali. Drugie kino katolickie powstanie przy ulicy Gdańskiej 111, w sali diecezjalnego Związku Młodzieży Polskiej.

Diecezja łucka.— JE. Ks. Biskup Szelążek wydał zarządzenie do proboszczów, których parafje znajdują się nad granicą bolszewicką, by potworzono komitety, mające na celu zaopiekowanie się uciekinierami z bolszewji bez różnicy narodowości i wyznania. Ponadto Ks. Biskup objechał osobiście znaczniejsze punkty granicy bolszewickiej, gdzie jest większe skupienie uciekinierów.— J. E. Ks. Biskup Szelążek zarządził, aby wszyscy kapłani diecezji łuckiej, jako niegdyś zespolonej z diecezją żytomierską, odprawili po jednej Mszy św. za dusze ś. p. ks. ks. Kuczyńkiego, Bienieckiego i M. Sokołowskiego.

Od Administracji.

Prosimy o wznowienie prenumeraty na rok 1930.

Redaktor i Wydawca
Ks. LEON ŻEBROWSKI

DRUKARNIA ARCHIDIECEZJALNA W WILNIE.